

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 990/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Bess
Protokolant:	Michał Góral

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 lutego 2023 r. w Krakowie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z siedzibą w T.

o przyjęcie w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej i zobowiązanie do zawarcia umowy

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 29 czerwca 2021 r., sygn. akt I C 692/20

- 1. oddala apelację;**
- 2. odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej.**

Sygn. akt I ACa 990/21

UZASADNIENIE

Powódka A. S., w pozwie skierowanym przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z siedzibą w T., wniosła o nakazanie stronie pozwanej przyjęcia jej w poczet członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej oraz zobowiązanie strony pozwanej do zawarcia z nią umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego przy ulicy (...) numer (...)w T., pozostającego w zasobach pozwanej Spółdzielni.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów procesu wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Tarnowie, zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 czerwca 2021 r. sygn. akt I C 692/20:

1. oddalił powództwo,
2. zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
3. nakazał pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę 50 zł tytułem należnej części opłaty sądowej od pozwu.

W rozważaniach prawnych Sąd I instancji przedstawił następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

W ocenie sądu roszczenia powódki nie zasługują na uwzględnienie.

Powódka roszczenie o przyjęcie jej w poczet członków pozwanej spółdzielni i o zawarcie z nią umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do opisanego w pozwie lokalu mieszkalnego wywodzi z treści przepisu art. 221 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t. jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 648). Strona pozwana nie zanegowała, że w przedmiotowej sprawie ma zastosowanie podany przez powódkę przepis, lecz nie zgodziła się z twierdzeniem powódki, że przepis ten, w odróżnieniu od obowiązującego aktualnie przepisu art. 15 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (t. jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 1208), nie wprowadzał żadnego ograniczenia czasowego jeżeli chodzi o dochodzenie roszczeń wynikających z § 1 tego artykułu.

Przystępując więc do analizy podstawy prawnej dochodzonego żądania wskazać należy, że regulacje dotyczące spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego zmieniały się na przestrzeni czasu. Ojciec powódki uzyskał spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu w okresie, w którym obowiązywała ustawa z 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 12, poz. 61 z późn. zm.). W momencie jego wykluczenia z pozwanej Spółdzielni tj. w dniu 22 czerwca 1996 r. kwestię spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego regulowały przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t. jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 648). Następnie, w wyniku wejścia w życie ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1208) wszystkie przepisy dotyczące lokatorskiego prawa do lokalu zostały wyłączone z ustawy prawo spółdzielcze, a całościowa regulacja tej instytucji znalazła się w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych.

Z uwagi na brak przepisów przejściowych odnośnie roszczeń powstałych na podstawie powoływanych przepisów tj. art. 221 § 1 prawa spółdzielczego, należy odwołać się do art. 3 k.c. Zgodnie z tym przepisem ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Wobec powyższego należało stwierdzić, że zmiany wprowadzone ustawą o spółdzielniach mieszkaniowych, mają zastosowanie do roszczeń powstałych po 24 kwietnia 2001 r., tj. po wejściu w życie tejże ustawy, natomiast do roszczeń powstałych przed tą datą należy stosować nieobowiązujące już przepisy art. 218-222 Prawa spółdzielczego. Stanowisko takie wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. wyrok SN z 6.10.2004 r. -I CK 169/04, Legalis 65180), w którym wskazano, że „treść art. 3 k.c., jak i utrwalone stanowisko judykatury, orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i doktryny co do zakazu naruszania praw słusznie nabytych pod rządami dawnego prawa, chronionych ze względu na zasadę państwa prawnego, wyrażoną w art. 2 Konstytucji (...) stanowi dostateczną podstawę zastosowania dotychczasowego prawa”. Teza ta została również potwierdzona w wyroku SN z 10.01.2014 r. (I CSK 673/13, LEX nr 1444328), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że treść przysługującego roszczenia o przyjęcie do spółdzielni i uzyskanie lokatorskiego prawa do lokalu należy oceniać według przepisów materialnoprawnych obowiązujących w chwili jego powstania. Tutejszy sąd w pełni podziela powyższe poglądy.

Wobec powyższego zasadność żądania powódki podlegać będzie ocenie na gruncie uregulowań zawartych w ustawie z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze tj. na podstawie przepisu art. 221 § 1 i 3.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni nie ma charakteru samoistnego, musi mieć określoną podstawę prawną, która wynika bądź z przepisów prawa spółdzielczego, bądź z postanowień statutu spółdzielni albo też umowy zawartej przez spółdzielnię z osobą ubiegającą się o członkostwo

w spółdzielni. Niemajątkowe żądanie przyjęcia powódki do spółdzielni, zgodnie z konstrukcją ustawową jest funkcjonalnie związane z roszczeniem majątkowym o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego. Tym samym członkostwo w spółdzielni stanowi warunek nabycia i istnienia prawa lokatorskiego. Powyższe oznacza, że roszczenie niemajątkowe o przyjęcie w poczet członków spółdzielni przysługuje powódce jedynie wówczas, gdy ma ona roszczenie o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lutego 2014 r., VI ACa 959/13, opubl. baza prawna LEX nr 1441606).

W rozstrzyganej sprawie istotę sporu stanowiło zagadnienie, czy dokonanie czynności zachowawczych warunkujących uzyskanie prawa do lokalu po byłym członku spółdzielni, wobec wygaśnięcia jego członkostwa, było obwarowane terminem, którego niedotrzymanie skutkowało wygaśnięciem roszczenia.

W myśl przepisu art. 221 § 1 Prawa spółdzielczego, który - jak już podnoszono - ma zastosowanie w przedmiotowej sprawie, w razie wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu w następstwie ustania członkostwa lub niedokonania czynności, o której mowa w art. 220, roszczenie o przyjęcie do spółdzielni i o przydział lokalu po byłym członku przysługiwało zamieszkałym z nim razem: małżonkowi, dzieciom i innym osobom bliskim. W § 2 tego przepisu uregulowano, co dzieje się w razie ustania członkostwa w okresie oczekiwania na przydzielenie lokalu. W takiej sytuacji osoby, o których mowa w paragrafie 1, miały roszczenie o przyjęcie do spółdzielni i przydzielenie lokalu w kolejności przysługującej byłemu członkowi. Małżonkowi roszczenie to przysługiwało niezależnie od miejsca zamieszkania. Art. 221 § 3 prawa spółdzielczego wskazywał zaś, że dla zachowania roszczeń, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, konieczne jest złożenie w terminie ustalonym w statucie deklaracji członkowskiej i pisemnego wniosku o przydział lokalu.

W przedmiotowej sprawie każda ze stron inaczej interpretowała zapis paragrafu trzeciego tegoż przepisu. Powódka twierdziła bowiem, że skoro w art. 221 § 3 tej ustawy jest mowa o roszczeniu z paragrafu poprzedzającego, to z literalnej wykładni tego przepisu wynika, że konieczność złożenia deklaracji członkowskiej i pisemnego wniosku o przydział lokalu w terminie ustalonym w statucie dotyczy wyłącznie roszczenia z paragrafu drugiego tegoż artykułu tj. roszczenia o przyjęcie do spółdzielni i przydzielenie lokalu w kolejności przysługującej byłemu członkowi, gdy ustanie członkostwa nastąpiło w okresie oczekiwania na przydzielenie lokalu, a nie dotyczy roszczenia z paragrafu pierwszego tegoż artykułu, na którym powódka opiera swe żądanie. Z kolei strona pozwana powołała się na ugruntowany pogląd, że sformułowanie paragrafu trzeciego artykułu 221 Prawa spółdzielczego stanowiące, że chodzi o roszczenia, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, stanowiło pomyłkę legislacyjną, co potwierdziło orzecznictwo na gruncie roszczeń z art. 221 § 1 tej ustawy.

Mając na uwadze orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego oraz stanowisko doktryny, w ocenie sądu, zasadnym jest stanowisko strony pozwanej, że termin przewidziany w § 3 art. 221 ustawy Prawo spółdzielcze odnosi się do dochodzenia roszczeń ujętych w obydwu poprzedzających go paragrafach. W aktualnym orzecznictwie przyjmuje się, że według stanu prawnego ukształtowanego przez ustawę z dnia 16 września 1982 r. tj. począwszy od dnia 1 stycznia 1983 r. roszczenie o przyjęcie do spółdzielni i o przydział lokalu po byłym jej członku - jednoznacznie zostało określone jako istniejące tylko w ściśle określonym czasie, którego datę początkową wyznaczała utrata członkostwa przez byłego członka, a końcową ostatni dzień terminu oznaczonego w statucie spółdzielni. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 lutego 2019 r., sygn. akt: I ACa 364/18, opubl.: LEX nr 2747673, wyrok SN z dnia 3.07.1997, I CKN 165/97, opubl.: LEX nr 1638094). Warunkiem zatem, który należało spełnić w relacjach ze spółdzielnią, w której znajdował się przedmiotowy lokal, aby roszczenie to zachować, było dochowanie pewnych aktów staranności w postaci złożenia deklaracji członkowskiej oraz wniosku o przydział lokalu w terminie ustalonym w statucie spółdzielni. Także w doktrynie przyjęto, że tryb i zasady realizacji uprawnień przewidzianych w art. 221 § 1 i § 2 ustawy Prawo spółdzielcze wynikają częściowo z tych przepisów, a nadto są unormowane w art. 221 § 3 tego artykułu. Przepis ten mówi wprawdzie o zachowaniu roszczeń, o których mowa w „paragrafie poprzedzającym”, ale jest oczywiste, że posłużenie się w

tym wypadku liczbą pojedynczą stanowi omyłkę techniczno-legislacyjną, a więc w przepisie tym chodzi nie tylko o przyznanie roszczenia o przydzielenie mieszkania w przyszłości (§2 tego przepisu), lecz także o przydzielenie prawa lokatorskiego, jakie już przysługiwało byłemu członkowi (§ 1 artykułu 221) – por. M. Gersdorf, J. Ignatowicz – Prawo spółdzielcze komentarz, Wydawnictwo Prawnicze, W-wa 1985 r., str. 440.

Nadto podkreślić należy, za powszechnie przyjętą wykładnią orzecniczą, że wymienione terminy określone w treści art 221 § 3 powoływanej ustawy są terminami zawitymi. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2004 r., sygn. akt: IV CK 85/03, opubl. Legalis). Także Sąd Apelacyjny w Krakowie w uzasadnieniu cytowanego wyżej wyroku z dnia 28 lutego 2019 r. uznał, że sformułowanie tej jednostki redakcyjnej przepisu art. 221 ustawy Prawo spółdzielcze nie rodzi wątpliwości co do tego, że termin ten ma charakter terminu prekluzyjnego, a jego upływ powodował wygaśnięcie roszczenia (por. cyt. Wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 lutego 2019 r., sygn. akt: I ACa 364/18).

Zaniechanie zrealizowania tych aktów staranności, w wyznaczonym terminie, prowadziło zatem do jego wygaśnięcia.

Mając na uwadze powyżej przytoczone poglądy doktryny oraz orzecznictwa, które tutejszy sąd w całości podziela, należy stwierdzić, że stanowisko powódki, iż jej roszczenie o przyjęcie do pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej i o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego (uprzednio do przydziału lokalu po byłym członku spółdzielni) ma charakter bezterminowy, nie jest zasadne i nie zasługuje na akceptację. Z poczynionych zaś w sprawie ustaleń faktycznych, które – jak już wyżej podnoszono były w znacznej części niesporne – wynika, że powódka nie złożyła deklaracji członkowskiej oraz wniosku o przydział przedmiotowego lokalu mieszkalnego, ani w terminie przewidzianym w statucie pozwanej Spółdzielni, ani w przeciągu kolejnych kilkunastu lat od daty ustania członkostwa jej ojca – S. K.. ***Powódka sama przyznaje niedochowanie powyższych czynności zachowawczych, wskazując że do czasu rozstrzygnięcia sprawy o eksmisję tj. do 2003 r. nie złożyła wniosku o przyjęcie jej w poczet członków spółdzielni i nie skorzystała z uprawnienia przysługującego jej z mocy art. 221 Prawa spółdzielczego. Z treści § 52 statutu (...), który obowiązywał od dnia 22 czerwca 1995 r., a więc w czasie, gdy ustało członkostwo ojca powódki w pozwanej Spółdzielni na skutek wykluczenia go z listy członków, wynika, że dla zachowania roszczeń przewidziany w § 51 ust. 1 i ust. 2 Statutu (...), które odpowiadają roszczeniom z art. 221 § 1 i § 2 ustawy Prawo spółdzielcze konieczne jest złożenie w terminie jednego roku od dnia śmierci członka, a w innych wypadkach w terminie trzech miesięcy od chwili ustania członkostwa, deklaracji członkowskiej i pisemnego wniosku o przydział lokalu.*** Powódka zaś w tym okresie na pewno nie dokonała tych czynności, co jest okolicznością bezsporną. W przedmiotowej sprawie członkostwo jej ojca – S. K. w pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej ustało w dniu 22 czerwca 1996 r. wskutek utrzymania w mocy uchwały Rady Nadzorczej (...) o wykluczeniu go z członków spółdzielni mieszkaniowej w związku z uporczywym uchylaniem się od wykonywania istotnych zobowiązań wobec Spółdzielni tj. wskutek uporczywego uchylania się od regulowania opłat czynszowych. ***A zatem powódka, chcąc zachować roszczenia wynikające art. 221 § 1 ustawy prawo spółdzielcze, winna była w terminie 3 miesięcy tj. do dnia 22 września 1996 r. dokonać niezbędnych w tym celu czynności tj. złożyć deklarację członkowską i pisemny wniosek o przydział przedmiotowego lokalu. Powódka jednak czynności tych nie wykonała i to nie tylko w tym terminie, ale też przez szereg lat tj. do 15 grudnia 2010 r. A zatem jej roszczenie wynikające z przepisu art. 221 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze definitywnie wygasło i aktualnie po prawie 25 latach nie może być skutecznie dochodzone.***

Co istotne też, w styczniu 2003 r. zapadł prawomocny wyrok orzekający eksmisję między innymi powódki z przedmiotowego lokalu z powodu nieposiadania przez nią tytułu prawnego do tego lokalu, jak i dalszego nieregulowania opłat za mieszkanie i powódka wyroku tego nie kwestionowała i nie powoływała się w tym postępowaniu na przysługujące jej uprawnienie i roszczenie do uregulowania swoich praw do tego lokalu w oparciu o przepis art. 221 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze. W tym miejscu należy przytoczyć pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 maja 2019 r. – sygn. III Ca 108/19, ***że osoba, która uzyskała roszczenie opisane***

w art. 221 ustawy Prawo spółdzielcze mogła je realizować aż do czasu rozstrzygnięcia sprawy o jej eksmisję z lokalu. A zatem powódka już w sprawie o eksmisję z przedmiotowego lokalu mieszkalnego, która zakończyła się w 2003 r., mogła powoływać się na przysługujące jej roszczenie wynikające z przepisu art. 221 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze, a - jak sama przyznała - do tego czasu nie złożyła deklaracji członkowskiej i wniosku o przydział przedmiotowego lokalu, nie negując zatem twierdzenia pozwu z dnia 11 kwietnia 2000 r., że nie posiada do niego tytułu prawnego.

Biorąc pod uwagę całość ustalonych w sprawie faktów, jak również okoliczności towarzyszących zachowaniu powódki w okresie od ustania członkostwa jej ojca w pozwanej Spółdzielni tj. od czerwca 1996 r. do dnia 15 grudnia 2010 r. – w ocenie sądu - nie ulega wątpliwości, że do niezachowania przez powódkę ustawowego terminu doszło wyłącznie z jej winy. Usprawiedliwieniem takiej bierności powódki w dochodzeniu przedmiotowego roszczenia zapewne nie była jej niewiedza w tym zakresie, lecz zachowanie to wynikało przede wszystkim z faktu że przez długi czas powódka nie była zainteresowana uregulowaniem sytuacji prawnej tego lokalu, gdyż przebywała w większości za granicą, a nadto wymagało to spłacenia zaległości w opłacie czynszu za ten lokal. Jak wynika bowiem z zeznań powódki oraz dokumentów przedłożonych przez stronę pozwaną, w tym pisma córki powódki z dnia 28 października 2005 r., (k. 91-93), powódka od stycznia 1999 r. do listopada 2019 przebywała we Włoszech i do przedmiotowego mieszkania przyjeżdżała zaledwie kilka razy w roku i w tym czasie w przedmiotowym lokalu zamieszkiwała córka powódki z rodziną oraz mąż powódki. Przez wiele lat powódka nie interesowała się więc spornym lokalem, nie regulowała wymaganych należności czynszowych za ten lokal, co w wyniku między innymi z pisma córki powódki z dnia 28 października 2005 r. (k.91-92) i co w konsekwencji doprowadziło do powstania znacznego zadłużenia i wystąpienia przez pozwaną Spółdzielnię z powództwem o eksmisję powódki i pozostałych osób tam zamieszkujących.

Należy zatem przyjąć, że powódka z własnej winy utraciła prawo do ubiegania się o przyjęcie jej w poczet członków oraz ustanowienie na jej rzecz spółdzielczego prawa do lokalu, poprzez niepodjęcie wymaganych aktów staranności w przewidzianym terminie.

Fakt aktualnego regulowania przez powódkę opłat eksploatacyjnych i dokonywania nakładów jest prawnie irrelevantny dla oceny zgłoszonego przez powódkę roszczenia.

Brak również możliwości przyznania powódce ochrony prawnej z odwołaniem się do zasad współżycia społecznego tj. zastosowania przepisu art. 5 k.c. Pomimo, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych pojawiały się poglądy, że przepis art. 5 k.c. może mieć zastosowanie do tego rodzaju roszczeń (por. np. wyrok SN z 3.07.1997 r., I CKN 165/97, wyrok S.A. w Warszawie z 17.06.2015 r., I ACa 1357/14), to jednak w orzecznictwie dominuje pogląd, że termin, o którym mowa wyżej, jest terminem prawa materialnego, klasyfikowanym w teorii jako termin prekluzji pozasądowej. W odróżnieniu od tak zwanych terminów prekluzji sądowej, do których zalicza się terminy prekluzyjne do dochodzenia roszczeń (np. art. 42 prawa spółdzielczego), nie jest w stosunku do tego typu terminów dopuszczalne stosowanie w drodze (ostrożnej) analogii przepisów o przedawnieniu roszczeń, zatem także art. 5 k.c. Przepisy prawa materialnego określające termin do skorzystania z określonego uprawnienia nie dopuszczają możliwości nieuwzględnienia przez sąd upływu terminu, nawet jeżeli opóźnienie w wytoczeniu powództwa jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3.11.1994 r., I ACr 326/94, LEX 23687). Stąd też dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają znaczenia okoliczności, które doprowadziły do niedochodzenia przez powódkę przez długi okres roszczeń wynikających z przepisu art. 221 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze. Nie jest bowiem prawnie dopuszczalne nieuwzględnienie terminu prekluzyjnego w oparciu o art. 5 k.c., ponieważ prowadziłyby to do „przywracania” uprawnienia, które wolą ustawodawcy wygasło. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że zastosowanie art. 5 k.c. nie może doprowadzić do nabycia ani też utraty prawa podmiotowego (por. wyroki SN z 7.12.1965 r., III CR 278/65, LexPolonica nr 314843, OSNCP 1966, nr 7, poz. 130 i z 8.11.1985 r., III CRN 343/85, LexPolonica nr 302018, OSNCP 1986, nr 10, poz. 161).

Nawet jednak, gdy powołać się na pogląd SN zawarty w uzasadnieniu wyżej przytoczonego wyroku z dnia 3.07.1997 r., I CKN 165/97, że dopuszczalnym jest zastosowanie w tym przypadku art. 5 k.c., to w ustalonym stanie faktycznym, brak byłoby podstaw do uwzględnienia żądania powódki w

oparciu o ten przepis. To bowiem powódka przez ponad 14 lat (od czerwca 1996 r. do grudnia 2010 r.) nie wykonała obowiązków wynikających z przepisów art. 221 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze, do czasu eksmisji nie regulowała należnych opłat za przedmiotowy lokal i - jak wynika z pisma jej córki z dnia 28 października 2005 r. - w tym czasie nie interesowała się przedmiotowym lokalem, gdyż przebywała i pracowała we Włoszech, a mieszkanie zajmowała jej córka. Nadto powódka ma aktualnie tytuł prawny do tego lokalu na skutek zawarcia ze stroną pozwaną umowy najmu tego mieszkania na czas nieokreślony i nie grozi jej utrata tego mieszkania. Nie jest też osobą ubogą, co wynika z jej oświadczenia, które składała w związku z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych w tej sprawie. Kwestia zaś zwrotu wkładu mieszkaniowego za ten lokal, którego ekspektatywa została w wyniku działu spadku i podziału majątku wspólnego przyznana na własność powódki, nie jest przedmiotem niniejszego procesu i nie ma znaczenia dla roszczeń powódki dochodzonych niniejszym pozwem. Trudno zatem uznać, że strona pozwana wnosząc o oddalenie powództwa i powołując się na znaczny upływ terminów do zrealizowania przez powódkę przysługującego jej uprawnienia, czyni użytek ze swego prawa, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Co istotne też w orzecznictwie i doktrynie niekwestionowany jest pogląd, że art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy roszczenia, ani powództwa i nie może prowadzić do uchylecia bądź zmiany obowiązujących przepisów prawa (por. bogate orzecznictwo SN w tym zakresie od lat 50-tych ubiegłego wieku).

Z uwagi na powyższe, brak jest podstaw do przyjęcia, że strona pozwana odmawiając powódce uwzględnienia jej wniosku o przyjęcie w poczet członków Spółdzielni i zawarcie z nią umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, nadużyła przysługującego jej prawa podmiotowego.

Mając na uwadze całokształt powyższych rozważań, powództwo jako bezpodstawne podlegało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł jak w pkt. 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i wynikającej z tego przepisu zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Z uwagi na oddalenie powództwa w całości, należało uznać, że to powódka przegrała niniejszy spór i winna zwrócić stronie pozwanej poniesione przez nią koszty. Na koszty te złożyła się kwota 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego profesjonalnego pełnomocnika, który reprezentował stronę pozwaną, ustalona na podstawie § 2 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jed. Dz. U. z 2018 r. poz. 265). Przedmiotowym pozwem powódka dochodziła bowiem zarówno roszczenia niemajątkowego, jak i majątkowego, w stosunku do którego jako wartość przedmiotu sporu podała kwotę 19.000 zł, a która to wartość nie była kwestionowana przez stronę pozwaną i od tej właśnie kwoty obliczono należne pełnomocnikowi strony pozwanej wynagrodzenie. W tym zakresie sąd miał na uwadze pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2006 r. – sygn. V CZ 54/06, że jakkolwiek roszczenia o przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz złożenie przez spółdzielnię oświadczenia woli w przedmiocie zawarcia umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mogą stanowić łącznie przedmiot rozpoznania, jak również pozostają w ścisłym ze sobą związku, to jest oczywiste, że są to dwa żądania odrębne. A zatem, podobnie jak i opłata od pozwu, tak i wynagrodzenie należne pełnomocnikowi należy ustalać od wskazanej przez powódkę wartości przedmiotu sporu, a nie tylko od żądania niemajątkowego jakim jest żądanie przyjęcia w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej. Na marginesie należy jeszcze podkreślić, że z uwagi na charakter sprawy, zawinięcie powódki w niedochodzeniu przez nią przez ok. 25 lat przedmiotowych roszczeń i jej dobrą sytuację majątkową, sąd nie znalazł podstaw do zastosowania w przedmiotowej sprawie art. 102 k.p.c. i do odstąpienia od obciążania powódki kosztami należnymi stronie pozwanej w całości lub w części, tym bardziej że strona pozwana brała aktywny udział w niniejszym procesie, co wymagało nakładu pracy jej pełnomocnika.

Z uwagi na fakt, że przy wszczęciu przedmiotowej sprawy omyłkowo pobrano od powódki tytułem opłaty od pozwu w zakresie żądania majątkowego kwotę w wysokości 5% od wartości przedmiotu sporu określonej przez powódkę na 19.000 zł tj. kwotę 950 zł zamiast prawidłowej opłaty wynoszącej 1.000 zł ustalonej w oparciu o przepis art. 13 ust. 1 pkt. 7 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. jed. Dz. U. z 2000 r. poz. 755 ze zm.), to w pkt. 3 wyroku nakazano pobrać od powódki jako strony przegrywającej sprawę na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego

w Tarnowie brakującą opłatę od pozwu w zakresie roszczenia majątkowego w wysokości 50 zł w oparciu o przepis art. 108 i 108¹ k.p.c.

Powódka apelacją zaskarżyła niniejszy wyrok w całości, zarzucając naruszenie przepisów:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 221 §1-3 ustawy prawo spółdzielcze poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że art. 221 § 3 tejże ustawy ma zastosowanie nie tylko stanów faktycznych objętych dyspozycją art. 221 § 2, ale również do sytuacji objętych normą z art. 221 §1 tej ustawy,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 221 §3 ustawy prawo spółdzielcze w zw. z art. 5 k.c. poprzez uznanie że roszczenie powódki o przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu wygasło na skutek niedotrzymania terminu wskazanego w art. 221 § 3 tejże ustawy oraz regulaminu spółdzielnie mieszkaniowej, podczas gdy jest to roszczenie niemajątkowe nieobwarowane żadnym terminem;

III. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 327¹ k.p.c., poprzez zaniechanie wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku w kontekście wykładni i zastosowania terminu z art. 221 § 3 prawo spółdzielcze do art. 221 §1 tejże ustawy;

IV. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł, podczas gdy roszczenie określone w pozwie uznać należy za roszczenie niemajątkowe;

V. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 98 i 99 w zw. z art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie że strona była reprezentowana na każdym etapie sprawy przez profesjonalnego pełnomocnika, jak również, iż w niniejszej sprawie nie zachodzą wyjątkowe okoliczności, o których mowa w art. 102 k.p.c., co uzasadnia obciążenie powódki kosztami procesu;

VI. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 i 108¹ k.p.c., a także art. 13 ust. 1 pkt 7) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez obciążenie powódki w pkt III wyroku opłatą dodatkową w kwocie 50 zł tytułem uzupełnienia opłaty od pozwu, podczas gdy powódka wpłaciła tytułem opłaty kwotę 1.150 zł, czyli o 150 zł więcej niż przewidują to przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych;

W oparciu o tak sformułowane zarzuty, powódka wniosła o:

1) dopuszczenie (przeprowadzenie dowodu z:

- załączonego do apelacji potwierdzenia opłaty od pozwu z dnia 17.12.2020 r.,
- wezwania Sądu Okręgowego w Tarnowie do uiszczenia opłaty od pozwu w kwocie 1.150 zł.

2) zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa; lub

3) uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji;

4) nieobciążanie powódki kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c.;

5) zasądzenie na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem I instancji jak i kosztów postępowania przed Sądem Apelacyjnym według norm przepisanych.

Pozwana w odpowiedzi na apelację, wniosła o:

1. oddalenie apelacji powódki w zakresie pkt. 1 i pkt. 2 zaskarżanego wyroku,

2. zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Jednocześnie pozostawienie do oceny Sądu Apelacyjnego w Krakowie ewentualnego uwzględnienia apelacji powódki w zakresie punktu 3 zaskarżonego wyroku.

W toku rozprawy apelacyjnej pozwana ostatecznie wniosła o nieobciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego w sytuacji oddalenia apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powódki jest bezzasadna z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i poczynione na ich podstawie rozważania prawne, uznając je za własne.

W istocie podniesione zarzuty apelacji były już przedmiotem oceny Sądu I instancji, tym samym zbędnym jest ich ponowne przytaczanie,

W tym kontekście, w ocenie Sądu Apelacyjnego, należy w pełni zaaprobować argumentację przedstawioną w odpowiedzi na apelację, którą należy przytoczyć w całości. Zatem pozwana podniosła, że:

Apelacja powódki nie zasługuje na uwzględnienie z następujących przyczyn:

1. Nie zachodzi zarzucane w apelacji naruszenie w zaskarżonym wyroku przepisów prawa materialnego tj. art. 221 §§ 1-3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 1982 nr 30 poz. 210 - w brzmieniu pierwotnym, obowiązującym w dacie ustania członkostwa ojca powódki) poprzez, jak to zarzuca się apelacji, błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - polegające na przyjęciu, że art. 221 § 3 teże ustawy (w apelacji błędnie podano art. 221 § 1 ustawy) ma zastosowanie, nie tylko do stanów faktycznych objętych dyspozycją art. 221 § 2, ale również do sytuacji objętych normą z art. 221 § 1 tej ustawy.

2. Nie zachodzi również naruszenie przepisów' prawda materialnego tj. art. 221 § 3 ustawy Prawno spółdzielcze w związku z art. 5 k.c., poprzez uznanie przez Sąd I Instancji, że roszczenie powódki o przyjęcie w poczet członków w Spółdzielni oraz o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawda do lokalu, wygasło na skutek niedotrzymania terminu wskazanego w art. 221 §3 teże ustawy oraz statutu Spółdzielni, podczas, gdy zdaniem powódki jest to roszczenie niemajątkowe, nieobwarowane żadnym terminem.

Na wytępię należy zaznaczyć, że jeśli chodzi o podstawę powództwa to strony były zgodne, że w przedmiotowej sprawie mają zastosowanie przepisy art. 221 §1 i §3 ustawy Prawno spółdzielcze (Dz.U. z 1982 r. nr 30 poz. 210 w brzmieniu pierwotnym, obowiązującym w dacie ustania członkostwa ojca powódki). Na zastosowanie tego przepisu Sąd I Instancji, z uwagi na brak przepisów^ przejściowych, w uzasadnieniu wyroku przywołał przepis art. 3 k.c. oraz stanowisko Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 06.04.2004 r. sygn. akt I CK 169/04.

Należy się zgodzić ze stanowiskiem Sądu I Instancji, że roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni nie ma charakteru samoistnego i musi mieć określoną podstawy prawną. Słusznie więc Sąd Okręgowy uznaje w uzasadnieniu wyroku, iż niemajątkowa żądanie przyjęcia powódki do Spółdzielni zgodnie z konstrukcją ustawową jest funkcjonalnie związane z roszczeniem majątkowym o zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawda do lokalu. Powódka nie ma racji twierdząc, że jej roszczenie oparte o przepis art. 221 §1 ustawy ma charakter bezterminowy. Należy zauważyć, że Sąd I Instancji, oceniając przepis art. 221 §1 i §3 ustawy prawo spółdzielcze, powołał zarówno stanowisko doktryny, jak również ustalone orzecznictwo sądowy, zarówno Sądów' Apelacyjnych, jak i Sądu Najwyższego.

Wbrew stanowisku zaprezentowanemu w apelacji nie ma wątpliwości, w wykładni przepisu art. 221 §3 ustawy, że roszczenie z art. 221 §1 ustawy Prawo spółdzielcze zostało jednoznacznie określone jako istniejące tylko w ściśle określonym okresie, którego datę początkową wyznacza utrata członkostwa przez byłego członka, a końcową ostatni

dzień terminu realizacji tego uprawnienia, oznaczony w statucie spółdzielni, wobec której może być ono kierowane w formie roszczenia. Termin ten ma charakter prekluzyjny, a jego upływ powodował wygaśnięcie roszczenia (powołany w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28.02.2019 sygn. akt I ACa 364/18). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03.07.1997 r. sygn. akt I CKN 165/97 jednoznacznie podzielił wyrażony już w orzecznictwie pogląd, że unormowanie zachowania roszczeń określone w art. 221 §3 ustawy Prawo spółdzielcze odnosi się także do przydzielenia prawa lokatorskiego, jakie już przysługiwało byłemu członkowi (art. 221 §1 ustawy Prawo spółdzielcze).

Dla zachowania roszczenia z art. 221 §1 ustawy konieczne było zachowanie aktów staranności a to: złożenie deklaracji członkowskiej oraz wniosku o przydział lokalu, przy czym należało tego dokonać w terminie, jaki określał statut Spółdzielni. Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku słusznie uznał, iż powódka zaniechała tych aktów staranności w wyznaczonym terminie w7 statucie pozwanej Spółdzielni, co prowadziło do wygaśnięcia jej roszczenia. Sąd Okręgowy prawidłowo więc przyjął, zgodnie z treścią § 52 ówczesnie obowiązującego statutu Spółdzielni, że dla roszczeń powódki zasadne jest przyjęcie 3 miesięcznego terminu od chwili ustania członkostwa ojca powódki. Upoważnienie do regulacji statutowej w tym zakresie było zgodne z treścią przepisu art. 221 §3 ustawy.

Należy również przywołać za Sądem Okręgowym, że w miesiącu styczniu 2003 r. zapadł prawomocny wyrok orzekający eksmisję m.in. powódki z przedmiotowego lokalu, z powodu nieposiadania przez nią tytułu prawnego do tego lokalu, jak i dalszego nieregulowania opłat za mieszkanie i powódka tego wyroku nie kwestionowała. Nie powoływała się również w tym postępowaniu na przysługujące jej uprawnienie i roszczenie do tego lokalu w oparciu o przepis art. 221 §1 ustawy Prawo spółdzielcze. Powódka dopiero pismem z dnia 15.12.2010 r. zwróciła się do pozwanej alternatywnie również o przyjęcie jej w poczet członków' Spółdzielni i przydział lokalu.

Sąd Okręgowy na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego prawidłowo więc ocenił, że nie ulega wątpliwości, iż do niezachowania przez powódkę ustawowego terminu do zrealizowania roszczenia z art. 221 §1 ustawy doszło wyłącznie z winy powódki. Wywody apelującej, że powódka nie potrafiła samodzielnie dokonywać wykładni przepisów nie mają w tym wypadku znaczenia przy ocenie poprawności zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku dokonał również prawidłowej oceny przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę powództwa w związku z art. 5 k.c. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania, że strona pozwana wnosząc o oddalenie powództwa i powołując się na znaczny upływ terminów7 do zrealizowania przez powódkę przysługującego uprawnienia, czyni użytek ze swego prawa, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego.

3. Zaskarżony wyrok nie narusza również przepisów postępowania.

Przede wszystkim wobec treści uzasadnienia wyroku z dnia 29.06.2021 r. niezasadny jest zarzut naruszenia art. 327¹ k.p.c., poprzez zaniechanie wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku w kontekście wykładni i zastosowania terminu z art. 221 §3 Prawa spółdzielczego do art. 221 §1 ustawy. Sąd Okręgowy na powyższe okoliczności powołał zarówno stanowisko doktryny, jak i orzecznictwo sądowe, które Sąd Okręgowy w całości podzielił, a które jednoznacznie uznają, że termin przewidziany w §3 art. 221 Prawa spółdzielczego odnosi się do dochodzenia roszczeń ujętych w obu poprzedzających go paragrafach, tj. art. 221 §1 i §2.

Niezasadne jest również podnoszone w apelacji naruszenie przepisów postępowania w zakresie ustalenia kosztów procesu. Wbrew odmiennym twierdzeniom powódki, roszczenie objęte pozwem jest roszczeniem majątkowym, co szczegółowo wyjaśnił Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku. Powódka podał wartość przedmiotu sporu na kwotę 19.000 zł, czego strony nie kwestionowały w trakcie procesu. Na marginesie pozwana jedynie podaje, że ww. wartość jest zbliżona do wartości ekspektatywy do przedmiotowego lokalu w wysokości 17.174,94 zł - ustalonej w postępowaniu o dział spadku po ojcu powódki S. K., zgodnie z postanowieniem z dnia 15.05.2001 r. (dowód: k. 18 akt o sygn. akt(...))

Skoro powódka przegrała proces obowiązana jest zwrócić stronie przeciwnej koszty procesu. Sąd Okręgowy nie naruszył więc przepisów' art. 98 k.p.c., 99 k.p.c. w zw. z §2 pkt.5 rozprz. Min. Sprawiedliwości z dn. 22.10.2015 r. zasądając od powódki na rzecz pozwanej taryfowe koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy wyjaśnił również, dlaczego w tym wypadku nie zastosował przepisów art. 102 k.p.c. i orzeczenie, w tym zakresie jest w pełni prawidłowe.

Natomiast Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska pozwanej w zakresie oceny pkt 3 zaskarżonego wyroku, w którym pozwana niejako przyłącza się do argumentacji powódki.

Pozwana bowiem w tym zakresie podniosła, że ocenę w zakresie pkt 3 zaskarżonego wyroku strona pozwana pozostawia Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie, gdyż z załączonego do apelacji wezwania Sądu Okręgowego z dnia 14.12.2020 r. i odpisu przelewał z dnia 17.12.2020 r. wynika, że powódka uiściła opłatę od pozwu w kwocie 1.150 zł, czyli kwotę o 150 zł wyższą od prawidłowej opłaty wynoszącej kwotę 1.000 zł.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny wskazuje, że w sprawie o przyjęcie w poczet spółdzielni mieszkaniowej i przydzielenie lokalu (zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego prawa do lokalu) pobiera się dwie opłaty – oddzielnie od każdego z tych odrębnych roszczeń, tj.:

- opłatę stałą od roszczenia niemajątkowego na podstawie art. 27 pkt 10 u.k.s.c. **w kwocie 200 zł**
- oraz opłatę stosunkową od roszczenia majątkowego na podstawie art. 13 ust. 1 ustaloną według wartości przedmiotu sporu do 20.000 zł, wg. stawek w zależności od kwoty, tj. zgodnie z pkt 7) ponad 15 000 złotych do 20 000 złotych - **w kwocie 1.000 złotych.**

W tej sytuacji wobec uiszczenia przez powódkę jedynie opłaty od pozwu w łącznej kwocie 1.150 zł, zasadnym było nakazanie pobrania brakującej opłaty od pozwu w kwocie 50 zł, jak w pkt 3 zaskarżonego wyroku.

Zresztą analogiczna opłata w łącznej wysokości 1.200 zł, z tym że tym razem od apelacji, została pobrana od pozwanej przez Sąd Apelacyjny, tytułem uzupełnienia formalnych braków apelacji.

Dlatego też, uznając apelację za bezzasadną, Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach o kosztach postępowania apelacyjnego pomiędzy stronami orzeczono jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 102 k.p.c., mając w tym zakresie zgodne stanowiska stron.